

Licensjakt på varg 2015

Slutgiltig rapport från SVA:s undersökningar av fällda vargar

Avdelningen för patologi och viltsjukdomar
2015-06-08

SVA:s rapportserie 32 ISSN 1654-7098

Vargjakt av äldre datum. Kopia av oljemålning, daterad 1893 av Bruno Liljefors. Privat ägo. Foto: Erik Ågren

Licensjakt på varg 2015, slutgiltig rapport från SVA

Sammanställd av Jonas Malmsten och Erik Ågren, Avdelningen för patologi och viltsjukdomar, Statens veterinärmedicinska anstalt, Uppsala.

Kontaktuppgifter: rovdjur@sva.se eller telefon SVA:s växel 018-674000

Bakgrund och innehåll

Denna rapport redovisar färdiga resultat från de undersökningar som Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) utfört på de vargar som fällts under licensjakt efter varg 2015, efter beslut av länsstyrelserna i Dalarnas, Värmlands och Örebro län. En exakt åldersbestämning av vargarna genom tandsnittning görs av Matson's Laboratory (Montana, USA) och blir klar först under 2016, och ingår därför inte dessa rapporter.

Beslutens efterlevnad

Nedan redovisas utfallet av de villkor och åtgärder som berörde SVA.

Länsstyrelsens besiktningsman ansvarar för att flådd kropp inklusive huvud och hudprov (1x3 cm) tas om hand och fraktas till SVA.

- Leveransen av kropparna har fungerat mycket bra. Det tog mellan en till sex dagar för kropparna att anlända till SVA efter det att djuret fällts.
- I några fall lämnades hudprovet tillsammans med kroppen.
- Från tio av vargarna har hudprovet inte inkommit.

Om djuret är eller kan tänkas vara angripet av skabb ska ytterligare hudprov tas från angripen del eller delar.

- Tre vargar som fälldes inom licensjakts tilldelning hade skabbliknande hudförändringar kom oflådda till SVA. Ytterligare en varg inkom oflådd, en kraftigt skabbangripen och utmärkt varg från Örebro län (V207/15). Denna varg räknades **inte** av tilldelningen i länet då skytten hänvisade direkt till JF § 40b, avlivning av djurskyddsskäl. Ytterligare tre vargar rapporterades ha skabbliknande förändringar, men då dessa kom oflådda till SVA kunde diagnosen skabb fastställas när antikroppar mot skabbdjur påvisades i blodprov. Hudprov från affekterat hudområde på dessa tre vargar har inte inkommit till SVA.

Vargkroppen ska vara komplett, d.v.s. alla tår (exklusive klor), alla svanskotor, kraniet samt (för hanar) testiklar och penisben ska medfölja kroppen.

- Tre vargar saknade tåben på den flådda kroppen (saknade ben finns då sannolikt kvar på skinnet med tassarnas yttre delar). En fjärde varg saknade yttersta delen av yttersta tåbenen på samtliga tår och yttersta svanskotorna då dessa hade klippts av med tång vid flåningen av kroppen. Testiklar och penisben medföljde samtliga kroppar från hanvargar.

Följande blanketter (tillhandahålls av besiktningsman) ska fyllas i och bifogas djurkroppen tillsammans med ovan nämnda prov eller prover: Registrering av fälld varg, Besiktning, provtagning och märkning av fälld varg, Påskjuten varg – platsundersökning och eftersök.

- Två av kropparna åtföljdes inte av någon av blanketterna, men personal från länsstyrelsen kontaktade SVA i förväg om detta. Ifyllda blanketter inkom i efterhand. Alla kroppar var korrekt uppmärkta.

Resultat och statistik från obduktion och undersökningar

Obduktion av de fällda vargarna har utförts av viltpatologer Jonas Malmsten och Erik Ågren. Förutom parasitologiska undersökningar utfördes en detaljerad genomgång av tänder och munhåla hos de fällda vargarna. Genomgång av skelettdelar som inte kunnat detaljgranskas vid obduktionen sker efter renkokning av skelettdelarna, vilket görs på Naturhistoriska riksmuseet.

Resultat

Till SVA inkom samtliga kroppar från de 44 vargar som fälldes under licensjakten. I bilagan Tabeller visas en översikt över information och resultat för alla individerna. Ytterligare en varg (V207/15, som var kraftigt skabbangripen) fälldes under jakten men avräknades inte tilldelningen. Förutom de fällda vargarna har rapporter inkommit om att totalt ytterligare sju vargar påskjutits under licensjakten men bedömts vara oskadda.

Statistik i korthet för 44 fällda vargar

Könsfördelning	22 st hanar, 22 st honor.
Åldrar (preliminärt)	26 st födda år 2014, 18 st vuxna (varav 5 st yngre vuxna "subadult").
Reproduktion	3 st av 10 vuxna (inkl. 5 yngre) honor hade varit dräktiga under 2014.
Hull/kondition	1 över medelgott, 42 medelgott, 1 under medelgott (skabbangripen)

Kroppsvikt	Antal	Medelvikt kg	Lägsta vikt kg	Högsta vikt kg
Alla vargar	44	34,1	25	53
Vuxna	18	37,9	29	53
Födda 2014	26	31,4	25	42

Magsäcksinnehåll (flera olika arter av bytesdjur hittades i vissa vargmagar)

Älg	20
Nötkreatur	4
Hjortdjur, obestämd art	3
Fågel	3
Smågnagare	2
Hunddjur?	2
Vildsvin	1
Rådjur	1
Hare	1
Tom mage	12

Noteringar om obduktionsfynd

Skabb

Tre av de 44 vargarna inkom oflådda, med pälsen kvar på kroppen då de hade tydliga eller misstänkta skabbförändringar av varierande omfattning; en från Örebro län med kraftigare skabbangrepp, och två från Dalarnas län. Tre inkomna flådda vargar hade noteringar om möjliga skabbskador på huden, enligt medföljande blanketter från besiktningen. Analyser av blodprov från alla vargar har utförts och alla vargar med misstänkt skabbinfektion hade antikroppar mot skabbdjur i blodet. Ytterligare en kraftigt skabbangripen varg (V207/15) fälldes under jakten i Örebro län, men avräknades inte tilldelningen då vargen sköts med hänvisning till JF § 40b, avlivning av sjukt eller skadat vilt.

Organförändringar

En ung varghane född 2014 (V240/15) hade en av testiklarna lokaliserad i ljumsken vid obduktionen, d.v.s. en lindrig missbildning (kryptorkid), då ena testikeln inte vandrat ner normalt till pungen.

En vuxen, något äldre vargtik (V281/15) hade ett flertal mindre förkalkningar i kärlväggen på stora kroppspulsådern, strax intill hjärtat. Detta bedöms inte ha påverkat vargen menligt, utan bedöms vara åldersförändringar.

En vuxen tik (V239/15) hade en äldre avläkt revbensfraktur på ett revben. Röntgenundersökning visade inga metallfragment i skadan.

Äldre skottskador

Tre vargar hade äldre skottskador (V174/15, V176/15, V244/15). Två av dessa hade en avläkt frambensfraktur med minimala blyfragment efter kulskott inlagrat i benskadan. En av dessa två vargar hade förtvinade muskler i det skadade benet och sannolikt nedsatt rörelsefunktion. Dessa skottskador bedöms vara minst flera månader gamla. Den tredje vargen hade en äldre hagelskottskada med inläkta hagel i bakdelen av kroppen, utan att uppenbara allvarliga skador på de träffade vävnaderna kunde noteras. Denna hagelpåskjutning bedöms vara minst flera veckor gammal. Bortre tidsgräns för när dessa påskjutningar gjorts kan inte fastställas.

Tandskador, tandfel och munhåleförändringar

Munhåleundersökningar utfördes av en veterinär med kompetens inom mun- och tandhälsa hos vilda däggdjur. Undersökningarna innefattade förutom makroskopisk (visuell) bedömning av tillståndet i munhåla och tänder, även radiologisk undersökning (röntgen-) av fall där en sådan undersökning bedömdes vara lämplig. En eller flera förändringar eller skador i munhåla och på tänder sågs hos majoriteten (35 av 44, 79,5%) av de undersökta vargarna. Beaktas bör dock att vissa förändringar och skador bedömdes vara förväntat naturligt slitage hos varg. Förändringarna innefattade förutom frakturer (spräckta tänder), även förekomst av bettfel av olika grad, avsaknad av eller övertaliga tänder, förekomst av tandlossningssjukdom (parodontit) och tandsten, sårskador i gom och svalg, rotspetsabscesser (infektion runt tandrötter), samt emaljskador. Sambandet mellan munhåle-/tandhälsa och individens eller populationens allmänna hälsa är ännu inte klarlagt inom vetenskapen. Forskning inom ämnet pågår i Sverige, och en vetenskaplig artikel kring mun- och tandhälsan hos licensjaktvargarna beräknas skickas för granskning under 2015 i ett samarbete mellan SVA och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU).

Skelettförändringar i övrigt

Skeletten från huvuddelen av vargarna prepareras av personal från Naturhistoriska Riksmuseet. Framkommer ytterligare skelettförändringar efter renkokning så undersöks och dokumenteras dessa vidare för att komplettera obduktionsresultaten.

Parasitundersökningar

Samtliga mag-tarmkanaler från de skjutna vargarna undersöktes med avseende på parasitförekomst vid SVA:s Avdelning för virologi, immunobiologi, och parasitologi. Blod från samtliga vargar centrifugerades och serum undersöktes för förekomst av antikroppar mot rävskaabdjur.

Magparasiter och tarmparasiter hittades i varierande grad hos samtliga vargar utom en. Det vanligaste fyndet var hunddjurens bandmaskar, vilket sågs hos 41 av vargarna. Inga fynd av rävens eller hundens dvärgbandmask (*Echinococcus multilocularis* resp. *Echinococcus granulosus*) gjordes vid undersökningarna. Hakmask påvisades hos 39 vargar, följt av sugmask (21) och spolmask (3).

Skabbantikroppar hittades i blodet hos sju individer. Hos tre av dessa djur medföljde ingen päls till SVA, men hudförändringar i olika grad hade noterats vid Länsstyrelsens besiktning i fält. Ytterligare tre individer skickades in oflådda till SVA där skabbangrepp i hud kunde konstateras vid obduktionen. En individ som hade antikroppar mot rävskaabdjur hade ingen notering om hudförändring vid Länsstyrelsens besiktning i fält.

Förekomst av mag- och tarmparasiter är normalt förekommande vid undersökningar av vilda djur och denna förekomst brukar inte orsaka sjukdom hos värddjuren (i det här fallet vargen). Vid ett nedsatt immunförsvar, vilket kan orsakas av annan sjukdom eller näringsbrist, kan dock individer och populationer bli mindre motståndskraftiga mot parasiter vilket kan leda till att djurens hälsa försämras ytterligare. SVA:s undersökningar av mag-tarmparasiter visade att olika typer av parasiter förekommer hos svenska vargar, men de förefaller inte vara en direkt orsak till nedsatt hälsa. Däremot kan en orsak till nedsatt hälsa vara infektion med rävskaab, vilket även obduktionerna och besiktningarna i fält visade.

Hur vargarna har skjutits 2015

Som en del av återkopplingen till hur vargjakten genomförts redovisas hur de 44 vargarna har skjutits, med antal avlossade skott och noterade träffar och skottskador.

Skott och träffar, 44 vargar	Totalt	Genomsnitt	Intervall
Antal avlossade skott	125	2,8	1-6
Antal träffar totalt	83	1,9	1-4
Antal träffar i vital del (ej fångskott)	40	0,9	0-2
Antal fångskott	13	0,3	1

Inrapporterat **antal avlossade skott** redovisades på medföljande blanketter från länsstyrelsen.

Antal träffar totalt är hur många färsk skottskador som noteras på kroppen vid obduktion. Att vargar träffats av flera skott är förväntat, då det är jaktetiskt korrekt att fortsätta avlossa flera skott mot ett påskjutet djur som inte faller efter det första avlossade skottet.

Antal träffar i **vital del** som kan betraktas som dödande skott redovisas här separat, där avfångningsskott ("fångskott") **inte** ingår. Vital del definieras i denna rapport som det allmänt accepterade jaktetiska träffområdet där en kulträff normalt leder till en snabb död. Vital del avses här hjärta, lungor eller stora blodkärl i brösthålan, eller träff i bröstryggraden. Träffar i halsrygg, huvud, ländrygg eller lever kan vara dödande, förlamande eller orsaka förblödning, men är från jaktetisk synpunkt inte lämpliga träffområde för ett första avlossat skott då risken för skadeskjutning är stor.

Enstaka vargar har träffats enbart av ett eller flera skott utanför området för vår definition av vital del (totalt 29 träffar), men de har antingen sedan avlivats med avfångningsskott i huvud eller hals på nära håll, eller förblött av uppkomna skottskador. Hur lång tiden har varit från första skott tills djuret är dött har inte noterats för de fällda vargarna och tas därför inte upp i denna rapport.

Fångskott noteras separat. I enstaka fall finns inte uppgift om fångskott, men en färsk skottskada i kraniet där hjärnan träffats noteras som fångskott, om ytterligare skottskador noteras på kroppen. En varg var träffad enbart i huvudet, med uppgiften att ett enda skott avlossats mot djuret. Skottskador i halsen kan i något fall vara att betrakta som fångskott, men det kan vara osäkert hur de ska bedömas utan närmare uppgifter från skytten.

Bilagor:

1. Tabell över skjutna vargar, obduktion och parasitologi
2. Tabell över skjutna vargar, skott och träffar
3. Tabell över skjutna vargar, tand- och munhåleundersökning